

รายงานการประชุมคณะกรรมการนิรโทษกรรมที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ครั้งที่ 4/2537

วันที่ 8 ธันวาคม 2537

ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ชั้น 2

กรรมการผู้มาประชุม

1. นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประธาน
2. นายสมหมาย สรุกุล ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรรมการ
3. น.ส.ภัทรา สกลไทย ที่ปรึกษาการพาณิชย์ กรรมการ
(แทนปลัดกระทรวงพาณิชย์)
4. นายปรีดี ตันติพงศ์ หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย กรรมการ
(แทนปลัดกระทรวงมหาดไทย)
5. นายตระการ ชัยรัตน์ รองปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กรรมการ
(แทนปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม)
6. นายสวัสดิ์ วัฒนายกร อธิบดีกรมชลประทาน กรรมการ
7. นายสุวิทย์ ผลลาภ รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ กรรมการ
(แทนอธิบดีกรมปศุสัตว์)
8. นายพอง เล่งอี้ อธิบดีกรมป่าไม้ กรรมการ
9. นายปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมประมง กรรมการ
10. นายบุญรักษ์ สืบศิริ อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน กรรมการ
11. นายอนันต์ ดาโรดม อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร กรรมการ
12. นางมานิตย์ กมลเวช รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรรมการ
(แทนอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์)
13. นายปิติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรรมการ

14. นายวิสูตร วงศ์วิริยะ ผู้อำนวยการสำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรรมการ
(แทนอธิบดีกรมการปกครอง)
15. นายสุชาติ สุวรรณ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาอาชีพ กรรมการ
รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการกองพัฒนาสังคมฯ
(แทนอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน)
16. นายแสวง กิจพันธ์ ผู้อำนวยการกองจัดที่ดิน กรรมการ
(แทนอธิบดีกรมที่ดิน)
17. นายสมชาย วุฒิสุมบูรณ์ หัวหน้าฝ่ายบริหารและจัดทรัพยากรนิคม กรรมการ
รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการกองนิคมสร้างตนเอง
(แทนอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์)
18. นายอินทร์สร ปิ่นขยัน รองอธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรรมการ
(แทนอธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม)
19. นายปิ่นยง ทิศนศรี ผู้อำนวยการกองที่ราชพัสดุ กรรมการ
(แทนอธิบดีกรมธนารักษ์)
20. นางพาสุนิตย์ ปิณฑะรุจิ รองอธิบดีกรมบัญชีกลาง กรรมการ
(แทนอธิบดีกรมบัญชีกลาง)
21. นายพิทยาพล นาถธราดล รองผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและ กรรมการ
สหกรณ์การเกษตร
(แทนผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร)
22. นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
23. นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
24. นายสมพงษ์ ล้วนทอง ผู้แทนเกษตรกร กรรมการ
25. น.ส.สุภาศิริ อินทรสุขศรี ผู้แทนเกษตรกร กรรมการ
26. นายทองมี ศรีมะนิลา ผู้แทนเกษตรกร กรรมการ
27. นายवाद พาแก้ว ผู้แทนเกษตรกร กรรมการ
28. นายประเสริฐพันธุ์ พิพัฒนกุล เลขาธิการ ส.ป.ก. กรรมการ
และ เลขานุการ

กรรมการผู้ไม่มาประชุม

1. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ
2. ประธานคณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกรแห่งประเทศไทย
3. ประธานชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
4. นายไชยยศ เหมะรัชตะ
5. นายสนั่น จันตรี
6. นายสายัณห์ ต้นสิน

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายไชยยศ จิระเมธากร เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. นายบรรณสาร จันทรสมบัติศักดิ์ คณะทำงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. นายปรีชา อบอวย รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
4. นายภิรมย์ ศรีจันทร์ ที่ปรึกษากฎหมายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
5. นายदनัย สุขศรี รองเลขาธิการ ส.ป.ก.
6. นายสุทิน มุลพฤกษ์ รองเลขาธิการ ส.ป.ก.
7. นายบุญมี จันทรวงศ์ รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
8. นายเฟื่อง ยิ้มเนียม เลขานุการกรม ส.ป.ก.
9. นายสุรพล เพชรล้อม ผู้อำนวยการกองจัดการฯ ส.ป.ก.
10. นายภาณุ พุ่มสวัสดิ์ ผู้อำนวยการกองนิติการ ส.ป.ก.
11. นายจันทลักษณ์ บุญยอังกูร ผู้อำนวยการกองวิชาการฯ ส.ป.ก.
12. นายสุรจิต รัชสิวกุล ผู้อำนวยการกองพัฒนารายได้ฯ ส.ป.ก.
13. นายวิจิตร รัชสิวกุล ผู้อำนวยการกองวิศวกรรม ส.ป.ก.
14. นายสละ กลิ่นทอง รักษาการแทน ผู้อำนวยการกองบริการกองทุนฯ ส.ป.ก.
15. นายไพโรจน์ โลกนิยม ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายปฐวิรูปที่ดิน

16. นางสาวนศรี ไชยมังคละ ผู้ตรวจการปฎิรูปที่ดิน
17. นายกันศิษฐ์ มะกรวัฒนะ ปฎิรูปที่ดินจังหวัดสุรินทร์
18. นายเสรี ทองรื่น ปฎิรูปที่ดินจังหวัดภูเก็ต
19. นายรัชชัย สารรงวัฒนา ปฎิรูปที่ดินจังหวัดนครนายก
20. นายสิริวัทก์ สรโบล ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์
21. นางเพ็ญทิพย์ จันทรเจริญ เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์
22. นายอุดม ภัคมงคล เจ้าหน้าที่กองการเจ้าหน้าที่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
23. นายสุวิทย์ จันมณี เจ้าหน้าที่กรมบัญชีกลาง
24. นายอภิสรศักดิ์ สงาศรี เจ้าหน้าที่กรมการปกครอง
25. นายพงษ์ศักดิ์ กัมพูสิริ เจ้าหน้าที่กรมการปกครอง
26. นายอภิชาติ กิตติกลยวงศ์ เจ้าหน้าที่กรมประมง
27. นายอวาลิต อิงคะวณิช เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
28. นายอิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
29. นายธนู มีแสงเงิน เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
30. นางเปรมจิต สังขพงษ์ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
31. นางเพชรรัตน์ มณีวงศ์ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
32. นายพิชัย จินชัยพงษ์ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
33. นายเทียมทัน อุณหะสุวรรณ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
34. นายราเชนทร์ วรอาตมพิทักษ์ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
35. นายเสน่ห์ สุวรรณาลัย เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
36. นายพิชัย แยมละออ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
37. นายศรีโรจน์ จิรวัดน์จรรยา เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
38. นางสาวดิสรีย์ ขวณิตย์ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
39. นางมะลิวัลย์ ไกรสวัสดิ์ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
40. น.ส.กัญญา แก่นนาคา เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ประธานแจ้งว่าสืบเนื่องมาจากความสับสนที่เกี่ยวกับการแจกเอกสารสิทธิที่จังหวัดภูเก็ตฯ นายกรัฐมนตรีได้มีบัญชาในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง เพื่อสอบสวนดูข้อเท็จจริงในรายละเอียดเพื่อยุติปัญหาความสับสนทั้งหมดที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 2 งานหลักก็คือ

1. เรื่องคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับ ส.ป.ก.4-01 ว่าบุคคลที่ได้รับไปนั้นในจังหวัดภูเก็ตมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายและระเบียบ เงื่อนไขของทางราชการหรือไม่
2. ภูเก็ตฯ นายกรัฐมนตรีได้เน้นถึง 2 ครั้ง ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีให้คณะกรรมการดังกล่าวตรวจสอบหาข้อยุติในเรื่องของแนวเขตว่ามีแนวเขตของป่าอนุรักษ์ หรือป่าที่ยังสมบูรณ์บนอยู่กับสภาพป่าเสื่อมโทรม ซึ่งได้มอบให้ ส.ป.ก.หรือไม่ ถ้ามีก็ขอหักกันส่วนนั้นออก

ทั้ง 2 ข้อนี้ คณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งได้เดินทางไปศึกษาข้อมูลรายละเอียดที่จังหวัดภูเก็ต และมีการประชุมแล้วหนึ่งครั้งพบว่ามีความเห็นไม่ตรงกันในการใช้หลักเกณฑ์ วิธีการและระเบียบของ ส.ป.ก.ที่มีอยู่จึงจำเป็นต้องมีการประชุมคณะกรรมการในวันนี้เพื่อหาข้อยุติว่าจะใช้หลักเกณฑ์ วิธีการข้อใดบ้าง ในการที่จะไปตรวจสอบใน 2 ประเด็นที่กล่าวมาแล้ว

ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ 2 รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ครั้งที่ 3/2537 วันที่ 9 กันยายน 2537

ส.ป.ก.ได้จัดส่งรายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ครั้งที่ 3/2537 วันที่ 9 กันยายน 2537 ให้กรรมการพิจารณา ตามหนังสือของ ส.ป.ก.
ที่ กษ 1201/ว 673 ลงวันที่ 12 ตุลาคม 2537 ซึ่งกรรมการได้พิจารณาและรับรองแล้ว
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ 3 เรื่องเพื่อพิจารณา

เรื่องที่ 3.1 เรื่องขอหาหรือปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกร
ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2535

เรื่องเดิม

ด้วยได้มีปัญหการออกเอกสารสิทธิให้เกษตรกรผู้ครอบครองที่ดินของรัฐบาลใน
เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชนตลอดจน
นักวิชาการ ว่าดำเนินการไม่ถูกต้องตรงกับกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้มีคำสั่งที่ 658/2537 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน
2537 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเอกสารสิทธิ (ส.ป.ก.4-01) ตามกฎหมาย
ว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ออกให้แก่ราษฎรที่จังหวัดภูเก็ต

ส.ป.ก.ได้รับทราบรายงานการตรวจสอบเอกสารสิทธิ (ส.ป.ก.4-01) เบื้องต้น ซึ่งในรายงานดังกล่าวมีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การวินิจฉัยความถูกต้องของการคัดเลือกและการออกเอกสารสิทธิให้แก่เกษตรกรผู้ครอบครองที่ดินของรัฐบาลในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดภูเก็ต ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2535

ปัญหา

คณะกรรมการตรวจสอบเอกสารสิทธิ (ส.ป.ก.4-01) มีความเห็นเป็น 2 ฝ่าย โดยฝ่ายแรกเห็นว่า ระเบียบ ข้อ 6(6) ไม่นำมาใช้สำหรับเกษตรกรผู้บุกรุกถือครองที่ดินของรัฐอยู่ก่อน ดังกรณีของจังหวัดภูเก็ตเนื่องจากมาตรา 30 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2532 ได้แยกวิธีการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรพวกนี้ไว้ต่างหาก ซึ่งระบุไว้ในข้อ 8(1) ของระเบียบฯ โดยมีรายละเอียดดังนี้

"ข้อ 8. เกษตรกรผู้จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกเข้าทำประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินได้ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) เกษตรกรผู้ถือครองที่ดินของรัฐหรือเกษตรกรผู้เช่าที่ดินที่นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และเป็นผู้ทำกินในที่ดินนั้น

ฯลฯ

ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า จะต้องนำระเบียบข้อ 6(6) มาใช้กับเกษตรกรผู้บุกรุกถือครองที่ดินของรัฐทุกกรณี รวมทั้งกรณีของจังหวัดภูเก็ตด้วย เนื่องจากตัวระเบียบดังกล่าวไม่ปรากฏว่ามีข้อความตอนใดกำหนดยกเว้นมิให้นำเรื่องคุณสมบัติตามข้อ 6(6) ไปใช้กับเกษตรกรผู้ครอบครองที่ดินของรัฐอยู่ก่อน โดยมีรายละเอียดตามระเบียบดังนี้

"ข้อ 6. เกษตรกรผู้ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามข้อ 5. ได้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นหัวหน้าครอบครัว
- (3) มีความประพฤติดีและซื่อสัตย์สุจริต
- (4) มีร่างกายสมบูรณ์ ขยันขันแข็ง และสามารถประกอบการเกษตรได้
- (5) ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (6) ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกัน หรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อย แต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ
- (7) เป็นผู้ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด

ปัญหาดังกล่าวมีผลในการวินิจฉัยคุณสมบัติของเกษตรกรผู้จะได้รับเอกสารสิทธิ

- (ส.ป.ก.4-01) หากต้องนำความในข้อ 6(6) มาใช้บังคับแล้ว ผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิ
- (ส.ป.ก.4-01) ซึ่งมีที่ดินเป็นของตนเองอยู่แล้วก็อาจจะขาดคุณสมบัติ แต่ถ้าไม่นำความในข้อ 6(6) ดังกล่าวมาใช้แล้ว ก็ไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาว่าบุคคลเหล่านี้มีที่ดินเป็นของตนเองอยู่แล้วหรือไม่

ความเห็นของ ส.ป.ก.

ส.ป.ก.มีความเห็นตรงกันกับคณะกรรมการฯ ฝ่ายแรกด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. โดยเจตนารมณ์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในช่วงปี พ.ศ.2532 ซึ่งมีการแก้ไขกฎหมายปฏิรูปที่ดินเป็น ฉบับที่ 3 นั้น รัฐต้องการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินของเกษตรกรรายย่อยและทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติซึ่งมีอยู่ประมาณ 1.2 ล้านครอบครัว และรัฐบาลได้ใช้วิธีการปฏิรูปที่ดินในการแก้ไขปัญหาแทนที่จะใช้วิธีการออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน

2. การดำเนินการปฏิรูปที่ดินดังกล่าว ได้ยึดหลักปรัชญาของการประนีประนอมช่วยเหลือคนยากจน ผู้ไร้ที่ดินทำกินแต่ก็ให้ความเสมอภาคแก่ผู้ครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนทุกรายในลักษณะ เช่นเดียวกับการนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งจะให้ความเป็นธรรมกับทุกคนที่เข้าไปทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติก่อนประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ทำให้ลดกระแสการต่อต้านการดำเนินการปฏิรูปที่ดินที่ดำเนินการมาโดยตลอดวิธีการนี้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดในสภาวะปัจจุบัน

3. การจัดที่ดินให้ผู้ครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าว เป็นการแก้ไข้ปัญหาการบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติในระยะยาวให้หมดไป โดยวิธีการนี้สามารถที่จะนำผู้บุกรุกดังกล่าวเข้ามาอยู่ภายใต้กฎหมายปฏิรูปที่ดิน หยุดยั้งการบุกรุกที่ดินและได้รับสิทธิในที่ดินตามจำนวนเนื้อที่ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจำกัดการถือครองไว้ไม่เกิน 50-100 ไร่ ตลอดจนจะต้องปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ หากไม่ปฏิบัติตามหรือนำที่ดินไปใช้ในกิจการอื่นที่มีใช้เกษตรกรรมก็อาจถูกสั่งให้คืนสิทธิในที่ดิน นับว่าเป็นการแก้ไข้ที่ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นในป่าสงวนแห่งชาติ ผลงานที่ผ่านมานับแต่ปี 2518-2537 ได้จัดเกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินไปแล้วทั้งสิ้นเนื้อที่ประมาณ 14.95 ล้านไร่ คิดเป็นจำนวน 789,429 ครอบครัว

4. แนวทางปฏิบัติดังกล่าวสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2536 เรื่องแนวทางการแก้ไข้ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินเขตป่าไม้ในแง่ที่มติคณะรัฐมนตรีฉบับดังกล่าวต้องการให้ราษฎรผู้ครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติทุกรายได้รับความเป็นธรรมจากการใช้กฎหมายของรัฐโดยเท่าเทียมกัน กล่าวคือ หากราษฎรครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่กรมป่าไม้มอบให้ ส.ป.ก.นำไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน จะต้องได้รับ

เอกสารสิทธิ ส.บ.ก.4-01 เท่านั้น ต่อเมื่อรับเอกสารแล้วเห็นว่าตนเองมีสิทธิครอบครองมาก่อนกำหนดเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือเขตป่าไม้ถาวร ก็มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอพิสูจน์สิทธิของตนต่อคณะกรรมการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะแต่งตั้งขึ้น โดยมติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้มิได้กล่าวโดยเฉพาะว่าจะต้องเป็นเกษตรกร

จากเหตุผลและเจตนารมณ์ตลอดจนวิธีการดำเนินงานซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้น จึงสรุปได้ว่าโดยกฎหมายปฏิรูปที่ดินและแนวนโยบายของรัฐประสงค์จะให้ใช้กฎหมายปฏิรูปที่ดินเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาผู้บุกรุกป่าสงวนแห่งชาติให้หมดไป ซึ่งหากจะวินิจฉัยตามเจตนารมณ์ และระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้วจะต้องยึดแนวทางตามความเห็นของคณะกรรมการฯ ฝ่ายแรก ซึ่งหากจะใช้แนวทางตามความเห็นของคณะกรรมการฝ่ายหลังแล้วจะไม่สามารถปฏิบัติได้ และจะเป็นปัญหาต่อการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเดิมที่บุกรุกป่าสงวนมาก่อนการประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน ตลอดจนการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน

ข้อกฎหมาย

อำนาจในการวินิจฉัยระเบียบฯ เป็นอำนาจของคณะกรรมการตามระเบียบฯ ข้อ 13 ความว่า "ในกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามระเบียบนี้ ให้นำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเพื่อวินิจฉัยต่อไป"

คำขอ

ขอให้คณะกรรมการโปรดพิจารณาวินิจฉัยความเห็นของ ส.บ.ก.ดังกล่าวข้างต้น

ข้อพิจารณาของคณะกรรมการ

กรรมการได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับข้อความในระเบียบฯ โดยเฉพาะข้อ 6(6) ข้อ 8(1) และข้อ 10 ตลอดจนวิธีปฏิบัติของ ส.ป.ก. แล้วสรุปได้ว่า กรรมการมีความเห็นหลากหลาย ดังนี้

1. กรรมการส่วนหนึ่งเห็นว่า ในระเบียบฯ ไม่ได้ระบุข้อยกเว้น ดังนั้น จึงต้องใช้ระเบียบฯ ข้อ 6(6) ไปใช้บังคับเกี่ยวกับการจัดที่ดินของ ส.ป.ก. ทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นการจัดให้แก่เกษตรกรรายใหม่ หรือผู้ที่ครอบครองที่ดินอยู่เดิม

2. กรรมการส่วนหนึ่งเห็นว่า โดยเจตนารมณ์ของมาตรา 30 วรรคสาม ของกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ประกอบกับระเบียบของคณะกรรมการฯ มีเจตนาให้ผู้ครอบครองที่ดินอยู่เดิม ใช้ข้อ 8(1) ส่วนข้อ 6 และข้อ 10 นั้น ใช้บังคับเฉพาะเกษตรกรรายใหม่ หรือเกษตรกรที่เคยได้รับการจัดที่ดินจากส่วนราชการอื่น เช่น กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมประมง เคาระห์ เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะเห็นว่า เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน และลดปัญหาเกี่ยวกับผู้ครอบครองที่ดินรายใหญ่ ซึ่งจะต้องลดขนาดของที่ดินลงมาตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม หลังจากกรรมการได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายแล้ว คณะกรรมการได้ข้อสรุปว่า โดยที่ระเบียบฯดังกล่าวคณะกรรมการเป็นผู้กำหนดขึ้นโดยอาศัยอำนาจของกฎหมาย ดังนั้นเมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติจึงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการจะวินิจฉัยตามข้อ 13 ของระเบียบฯดังกล่าวที่กำหนดว่า "ในกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระเบียบนี้ ให้นำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรเพื่อวินิจฉัยต่อไป"

อนึ่ง ประธานได้แจ้งแก่ที่ประชุมว่า เมื่อคณะกรรมการได้ข้อสรุปว่าจะเป็น
ผู้วินิจฉัยเกี่ยวกับปัญหาระเบียบปฏิบัติในเรื่องนี้ ไม่ว่าผลการวินิจฉัยของคณะกรรมการจะเป็น
อย่างไร ประธานในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเป็นผู้รักษาการ
ตามกฎหมายปฏิบัติที่ดินของสงวนอำนาจในการพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม

มติคณะกรรมการ

1. คณะกรรมการได้วินิจฉัยโดยวิธีลงคะแนนลับแล้วมีมติ โดยกรรมการ
เสียงข้างมากกว่า โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายปฏิบัติที่ดินถือว่าไม่นำระเบียบข้อ 6(6)
ไปใช้บังคับเกี่ยวกับการจัดที่ดินของ ส.ป.ก. ในกรณีที่มีผู้ครอบครองที่ดินของรัฐอยู่เดิม
ซึ่งเป็นกรณีตามมาตรา 30 วรรคสาม โดยให้ใช้ระเบียบ ข้อ 8(1) เป็นการเฉพาะในกรณีนี้
2. เพื่อให้การดำเนินงานตามระเบียบวาระที่ 1 เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่
ประชุมทราบ ในข้อ 2 มีความชัดเจน จึงมีมติให้ ส.ป.ก. และกรมป่าไม้ แต่งตั้ง
เจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบพื้นที่จังหวัดภูเก็ตทางภาคพื้นดิน และพิจารณาว่ามีพื้นที่ที่มีสภาพป่า
สมบูรณ์หรือไม่ หากมีจะได้กั้นออกจากเขตปฏิรูปที่ดินต่อไป

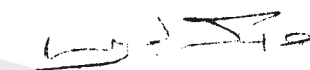
ทั้งนี้ ประธานขอให้มีการประชุมคณะกรรมการฯ ในวันศุกร์ที่ 9 ธันวาคม 2537
เวลา 15.00 น. ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ชั้น 2 เพื่อพิจารณานิยาม
ของคำว่า "เกษตรกร" ในระเบียบดังกล่าวต่อไป

เลิกประชุมเวลา 14.20 น.

(นายเบญจัน ปิ่นเนียม)

เลขาธิการกรม
ผู้ตรวจรายงานการประชุม

(นายประเสริฐพันธุ์ พิพัฒน์กุล)

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
กรรมการและเลขาธิการ
คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(นายศรีโรจน์ จีรวัดน์จรรยา)

เจ้าหน้าที่บริหารงานธุรการ 6

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

(นางสาววิตรี รวณิตย์)

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 5

(สำเนา)

ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ว่าด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไข ในการคัดเลือกเกษตรกร

ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

พ.ศ. 2535

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19(7) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการคัดเลือกเกษตรกร ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2535"

ข้อ 2. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3. ให้ยกเลิกระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการคัดเลือกเกษตรกร ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2525 ลงวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2525

ข้อ 4. ในระเบียบนี้

"เกษตรกร" หมายความว่า

(1) ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยพิจารณาจากการใช้เวลาส่วนใหญ่ในรอบปี เพื่อประกอบเกษตรกรรมแห่งท้องถิ่นนั้น

/ (2) ผู้ยากจน.....

(2) ผู้ยากจน ผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม และผู้เป็นบุตรของเกษตรกรที่กำหนด
ในพระราชกฤษฎีกา

ข้อ 5. เมื่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเสนอ
ให้ดำเนินการจัดเกษตรกรเข้าอยู่อาศัยหรือเข้าทำประโยชน์ในที่ดินตามโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ท้องที่ใด ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแห่งท้องที่นั้น ประกาศให้เกษตรกรในท้องที่ดังกล่าวยื่นคำร้องขอ
เข้าทำประโยชน์ในที่ดิน ในเขตปฏิรูปที่ดินต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามแบบของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรมภายในระยะเวลาและสถานที่ที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด ระยะเวลาดังกล่าวจะต้อง
ไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ในกรณีที่มีเหตุผลอันสมควรคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอาจประกาศให้ขยายระยะเวลา
ได้ตามความจำเป็น แต่กำหนดระยะเวลายื่นคำร้องนี้ เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกินเก้าสิบวัน

ประกาศตามวรรคหนึ่ง จะต้องมียรายละเอียดเกี่ยวกับความในข้อ 6. และข้อ 7. พร้อมทั้งกำหนด
ให้ผู้ยื่นคำร้องนำหลักฐานมาประกอบคำร้องและ โหม่งแผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งที่ดินที่นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินไว้
ในที่เปิดเผย ณ ศาลากลางจังหวัด สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการ
กำนันแห่งท้องที่ และที่ชุมชนในท้องที่ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นแห่งละหนึ่งฉบับ หรือจะ
ประกาศทางสื่อมวลชนอื่นด้วยก็ได้

ในกรณีที่ที่ดินที่จะจัดใหม่จำกัด และมีเกษตรกรซึ่งเป็นผู้เข้าอยู่ขณะโอนกรรมสิทธิ์เป็นของสำนักงาน
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือมีเกษตรกรผู้ได้รับการขนาทะ เป็นขอรับที่ดินทำกินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรมตามมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ครั้งที่ 2/2534 เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2534
ไว้แล้ว ให้ดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรดังกล่าวต่อไปโดยไม่ต้องประกาศตามวรรคหนึ่ง และสำหรับผู้ที่ได้รับ
การขนาทะ เป็นไว้แล้ว ให้ได้รับยกเว้นการยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์ตามระเบียบนี้

ข้อ 6. เกษตรกรผู้ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์
ในที่ดิน ในเขตปฏิรูปที่ดินตามข้อ 5. ได้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นหัวหน้าครอบครัว
- (3) มีความประพฤติดีและซื่อสัตย์สุจริต
- (4) มีร่างกายสมบูรณ์ ขยันขันแข็ง และสามารถประกอบการเกษตรได้
- (5) ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ

/(6) ไม่มีที่ดิน.....

(6) ไม่เสียเงินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกัน หรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อย แต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ

(7) เป็นผู้ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรมและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด

ข้อ 7. ผู้ใดเคยได้รับการจัดให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม หรือของหน่วยงานอื่นใดของรัฐ แต่ขาดสิทธิที่จะได้รับกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น เพราะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ ข้อบังคับที่ใช้บังคับว่าด้วยการนั้นและยังไม่พ้นกำหนดระยะเวลาห้าปี ก่อนวันที่จะได้รับการคัดเลือกตามระเบียบนี้ ผู้นั้นไม่มีสิทธิได้รับการคัดเลือก เว้นแต่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเห็นสมควรยกเว้น ในกรณีที่มีการขาดสิทธิไปนั้น เกิดจากเหตุที่จำเป็นและสมควร

ข้อ 8. เกษตรกรผู้จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ได้ต้อง อยู่ในหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) เกษตรกรผู้ถือครองที่ดินของรัฐหรือเกษตรกรผู้เช่าที่ดินทำมาดำนําเนินการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม และเป็นผู้ทำกินในที่ดินนั้น

(2) เกษตรกรผู้ได้รับการขานะ เป็นขอรับที่ดินทำกินจากการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม

(3) เกษตรกรอื่นตามที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด

ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด เป็นผู้พิจารณาในการจัดลำดับ เกษตรกรที่จะจัดที่ดิน ให้ตามวรรคหนึ่ง

ข้อ 9. การคัดเลือกและจัดเกษตรกรเข้าทำกินในที่ดินตามแปลงที่กำหนด ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศตามข้อ 5 วรรคหนึ่ง หรือภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มีที่ดินที่จะจัดให้ เกษตรกรตามข้อ 5 วรรคสาม ในกรณีมีเหตุผลสมควรคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอาจขยายระยะเวลาดังกล่าว ออกไปได้ตามความจำเป็น

มิให้นำกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งมาใช้บังคับ ในกรณีคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด เห็นสมควร ให้มีการยื่นคำร้องขอรับที่ดินจากเกษตรกรไว้ล่วงหน้า โดยยังมีได้ทำการคัดเลือก

/ข้อ 10. ....

ข้อ 10. ในการคัดเลือกเกษตรกร เข้าทำกินในที่ดิน ให้ปฎิรูปที่ดินจังหวัดตรวจสอบข้อเท็จจริงตามข้อ 6(6) และการเข้าทำประโยชน์ โดยได้รับหนังสืออนุญาตให้เข้าอยู่อาศัยและประกอบการ เกษตร ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ส.ป.ก. กำหนดเพื่อมิให้บุคคลใด ได้รับการจัดที่ดินจากหน่วยงานของรัฐหลายแห่ง

สำหรับผู้ที่ได้รับหนังสืออนุญาตให้เข้าอยู่อาศัยและประกอบการ เกษตร ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ผู้นั้นจะ ได้รับการคัดเลือกตามระเบียบนี้ต่อ เมื่อ ได้ทำหนังสือยินยอมสละสิทธิ ในหนังสืออนุญาตนั้น หนังสือยินยอมดังกล่าว ต้องกำหนดเงื่อนไขให้เกิดผลตั้งแต่วันที่ผู้นั้น ได้รับสิทธิ เข้าทำประโยชน์ ในที่ดินตามระเบียบนี้ เป็นต้นไป

ข้อ 11. ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดประกาศผลการคัดเลือกเกษตรกรตามข้อ 9. โดยมีแผนผังการจัดแบ่งแปลงที่ดินซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน เพื่อ เกษตรกรรม ได้ให้ความเห็นชอบแล้วประกอบด้วย (ถ้ามี) และมีบัญชีรายชื่อเกษตรกรผู้ได้รับการคัดเลือกและ ได้รับที่ดินทำกินด้วย ประกาศดังกล่าวให้ปิดไว้ในที่เปิดเผย ณ ศาลากลางจังหวัด สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการกำนันแห่งท้องที่ และที่ชุมชน ในท้องที่ซึ่ง ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นแห่งละหนึ่งฉบับ สำหรับกรณีตามข้อ 5 วรรคสาม ให้ปฎิรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือแจ้งให้เกษตรกรดังกล่าวทราบ โดยไม่ต้องดำเนินการประกาศผลการคัดเลือก

ข้อ 12. คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด อาจแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะ เพื่อทำหน้าที่คัดเลือกเกษตรกร ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบนี้

ข้อ 13. ในกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามระเบียบนี้ ให้นำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเพื่อวินิจฉัยต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ 19 มิถุนายน 2535

ลงชื่อ อ่ำพล เสนาณรงค์

(นายอ่ำพล เสนาณรงค์)

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์

ประธานคณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน เพื่อ เกษตรกรรม

(หมายเหตุ : คัดจากราชกิจจานุเบกษา หน้า 39 เล่ม 109 ตอนที่ 80 วันที่ 24 กรกฎาคม 2535)